

ÇİLEK YETİŞTİRİCİLİĞİ

Çilek, hem sanayiye elverişli hem de taze olarak tüketilebilen çok lezzetli ve hoş kokulu bir meyve türüdür. Bol miktarda A, B, C vitaminleri, kalsiyum, demir ve fosfor gibi mineral maddeler içerir.

İklim İsteği: Çilek -100C'ye kadar özel bir önlem almadan yetiştirilebilir. Daha soğuk bölgelerde bitkilerin üzerine saman, kuru yaprak vs. gibi materyaller örtülerek dondan korunması gerekir. İlkbaharın geç donları sorun olsa bile çilekte çiçeklenme uzun bir döneme dağıldığı için don ürünün tümüne zarar vermez.

Toprak İsteği:Çilek genel olarak derin, iyi drene edilmiş nem tutma kapasitesi yüksek topraklarda iyi gelişir ve bol ürün verir, en iyi toprak kumlu-killi milli ve süzek topraklardır. Alüvyal humuslu tınlı topraklarda da iyi gelişir. Kireçli toprakları sevmez, asit toprak ister. PH 6.5 dan az olmalıdır.

YETİŞTİRME TEKNİĞİ

Çilek Çoğaltma Metotları : Çilek fidelerinin üretimi 5 yolla yapılmaktadır. Bunlar tohumdan, kollardan, toprakaltı gövdesini ayırarak, yaprak çeşitlerinden ve doku kültürleri yolu ile fide elde edilebilmektedir. Tohumdan fide elde edilmesi pratikte fazla kullanılmaz. Daha çok ıslah amacı için kullanılır. Kollardan fide elde edilmesi, bir çilek bitkisinin boğaz kısmındaki yaprak koltuklarından çıkan kollardan (stolon) elde edilir. Bu kollar toprak yüzüne yatık olarak büyüyen ve boğumlarının her birinde yeni bir bitki meydana getiren özelleşmiş bir gövdedir. Yaprak koltuklarından çıkan kolların boğumlarında bitkicikler oluşurlar ve bu boğumların toprağa değdiği yerde bu bitkicikler çok kolaylıkla yeni kökler meydana getirerek, ana fideye benzer yeni fideler elde edilmesini sağlar. Toprakaltı gövdesini ayırarak fide elde edilmesi, bir kaç gövdeden oluşan çileğin ana gövdesinden bu gövdeleri ayırmak suretiyle olur. Her ana bitkiden 4-5 fide elde etmek mümkündür. Bitkilerin süratle çoğaltılması gerekiyorsa yaprak çeliklerinden fide elde edilmesi yöntemi kullanılır. Genç ve orta yaşlı yapraklar, yaprak kınları ile alınıp 2 cm kadar iki yerden çizilerek dikilir. Yaprak çelikleri tarladan alındıktan sonra ıslak çuvallara sarılarak seraya getirilmeli ve dikimden evvel su içerisinde muhafaza edilmelidir. Doku kültürü yolu ile fide elde edilmesi ise, hücre, doku veya organların bitkilerden ayrılarak yapay bir besin ortamı üzerinde steril şartlarda yetiştirilmesidir.

Toprak Hazırlığı: Çilek bahçesi tesis edilecek yerin toprağı önce bol hayvan gübresi ile gübrenmeli ve derince sürülmelidir. Hayvan gübresi yoksa yeşil gübre uygulanmalıdır. Dekara 2-4 ton yanmış ahır gübresi uygulanabilir. Ahır gübresindeki sap ve samanların kolayca çürümesi için dekara 40-50 kg Amonyum sülfat veya amonyum nitrat ilave edilmelidir. Sürümden sonra sıkıştırmayan bir merdane ile bastırılmalıdır. Aynı yerde tekrar çilek dikimi yapılacaksa o zaman toprakta fümigasyon yapılmalıdır.

DİKİM ZAMANI : Çilek yetiştiriciliğinde erken ürün elde etmenin yanında geç ürün elde etmede oldukça önemlidir. Fide dikimi yaz, kış ve sonbahar dikimi olmak üzere üç şekilde yapılabilmektedir. **Yaz Dikimi:**Bugün dünyada en çok kullanılan tekniktir. Kışın fidelikten sökülüp soğuk havada bekletilen frigo fideler kullanılır ve 15 Temmuz-15 Ağustos arası dikim yapılır. 4-5 ton ürün alınabilen bu teknikte en iyi husus bitkilerin kışın yüksek ısı istememesi ve çiçeklenme döneminde sadece dondan korunmasının yeterli olmasıdır. Bitkiler çok kardeş yapıp fazla büyüdüğünden seyrek dikim yapılır.

Kış Dikimi:Kışı çok ılık geçen ve yazları aşırı sıcak olmayan bölgelerimiz için uygun bir tekniktir. Fideler Ekim – Kasım aylında sökülerek ya hemen yada + -20C depoda 1-3 hafta bekletilerek üretim yerlerine dikilir. Dekara 1-2 ton ürün alınır.

Sonbahar Dikimi:Erkenci çilek yetiştiriciliğine en uygun teknik olmakla beraber tam mikro klimalarda cam serada veya plastik seralarda ısıtıldığı takdirde (asgari ısı isteği 70 C') iyi netice verir. Fideler Eylül - Ekim aylarında sökülüp 1-2 gün içinde bekletmeden ekilir.

Fidelerin Dikimi

Bitkiler plastik torbalar içerisinde değillerse, köklerini nemli tutmalı, asla ıslak bir ortamda bırakılmamalıdır. Yapraklar su içinde tutulmamalı, bitkiler araziye ıslak çuvallarla kaplanmış sepetlerle götürülmelidir. Fideler dikilirken kök boğazı kısmı (ta gövdesinin orta noktası). toprak yüzeyi ile aynı seviyede olmalıdır. Fidelerin çok derin veya kökleri açıkta kalacak Şekilde yüzlek dikilmeleri zararlıdır Dikim için sökülen fidelerin uzun kökleri varsa dikimden önce 8-10 cm'den kesilmelidir. Fidelerde fazla yaprak varsa bitki üzerinde genç olanlarında 2-3 adeti bırakılarak diğerlerini yaprak saplarından uzaklaştırmak tutum oranını artırır.

ilek Dikim Sistemleri: Fideleri çeşitli sistemlerde dikilebilir.

a. Düz arazi üzerine dikim : Burada fideler değişik aralık ve mesafelerde sıralar halinde dikilir. Uzun meyve saplı çeşitlerde meyvelerin toprağa temas edip kirlenmemesi için toprak yüzüne avdar veya buğday sapı serilir. Bu sistemde sulamanın yağmurlama ile yapılması daha uygundur.

b. Sedde zerine dikim : En uygun dikim Őeklidir. ilek dikilecek tarlanın yüzü düzeltilir, karık açma pulluğu ile karıklar açılır. Karıklar arasında kalan sedde kısmının üzeri iyice düzeltilir, karık kenarları sıkıca bastırılarak sulama sırasında seddelerin bozulması önlenir. Çift sıra dikimlerde seddeler arası 100-120 cm tek sıralı dikimlerde ise 50-60 cm olabilir.

c. Ocakvari dikim : Toprak iyice işlendikten sonra çeşitli aralık ve mesafelerle hafif tümseklere yapılır ve fideler bu tümseklere ocak sisteminde dikilirler.

d. Plastik rtler üzerinde dikim : Sedde usul dikimin aynısıdır. Yalnız burada seddelerin üzeri plastik örtülerle kaplıdır. Plastik için serilmesi için önce seddelerin üstü temizlenip dzlenerek hafifçe bastırılmalıdır. Süzgeçli kovalarla sulandıktan sonra seddelerin üstü plastikle kaplanır. Karık tabanlarına tel veya ince plastik örtüler sıkıca tutturulur, plastik için üzerinde fidelerin dikileceği yerler işaretleterek yuvarlakça kesilir ve plantuvar yardımı ile toprağa dikilir. Bu suretle bitkinin kökleri toprakta plastik örtünün altında yaprak iek ve meyveleri plastik örtünün üstünde büyür ve gelişir, sulama yapılırken yaprak ve meyveler ıslanmaz, hastalısız, çamursuz ve kusursuz meyveler elde edilir. Plastik örtünün çok önemli bir faydası da, siyah plastik kullanılırsa, güneş işığını geirmediğinden örtünün altında yabancı otların gelişmemesidir. Bu suretle yabancı ot mücadelesi kolaylaşmış olur. Plastik örtünün diğer bir yararı da güneş işınlarını toplaması ve bitkiye uygun daha sıcak bir ortam yaratmasıdır. Bu suretle plastik örtü üzerinde yetiştirilen ilekler, örtüsüz olarak yetiştirilenlerden bir hafta kadar daha önce açar, meyvelerini erken olgunlaştırır ve daha fazla ürün verir. Ancak plastik için pahalı olması nedeniyle maliyet hesaplarının iyi yapılması, karlı oluyorsa kullanılması tavsiye edilir.

Gübreleme: Kış Dikiminde: Őubat ayından itibaren plastik malçlama yapılmış tarlalara Amonyum Sülfat verilir. Martta ikinci gübreleme nisan ve mayısta üçüncü gübreleme yapılır.

Sonbahar Dikimi: Dikimden 1 ay sonra Amonyum sülfat verilerek ilk gübreleme yapılır. Sıcak bölgelerde ve örtü altı yetiştiriciliğinde 1-2 ayda bir olmak üzere kış boyunca gübrelemeye devam edilir.

Yaz Dikimi: Dikimden 1 ay sonra başlamak üzere her ay amonyum sülfat verilir. İşlem kışa kadar devam eder. Kışın gübre verilmez. Baharda yine devam edilir. Genel olarak taban gübresi dışında azotlu gübreye ihtiyaç vardır. Azot vermenin en büyük etkisi ilkbaharda ve yazın yaprak ve stolon gelişmesi üzerine olmaktadır. Fide yetiştiriciliğinde stolon sayısını, dolayısıyla genç bitki sayısını artırmak için ilek bitkilerine haziran ve temmuz aylarında azotlu gübre verilmelidir. ileklerde saf azot verilmesi uygundur. Azotun hepsini birden sonbaharda vermek sadece siyah örtü üzerinde yapılan yetiştiricilikte tavsiye edilir. Diğer Şekilde ise azotu iki seferde vermek de mümkündür. Bu durumda Őubat - mart aylarında verilebilir. Fosfor, meyvenin dayanıklılığı ve renk oluşumuna olumlu etki yapar, kök gelişimini artırır. Sperfosfat toprağa bir seferde uygulanır.

Sulama: Çilek meyve oluşumunda olgunlaşmaya kadar geçen dönemde suya karşı hassastır. Sulama, meyve iriliği ve kalitesi ile o yılki ürün ortalamasına etki eder. Dikim zamanında fidelerin çabuk ve sağlıklı büyümesi için sulamaya dikkat etmek gerekir. Çiçeklenme sırasında yağmur yağması arzu edilmez, yağış hem tozlanmayı engeller hem de meyve olgunlaşmaya başladıktan sonra yağarsa meyve yumuşar, leke yapar ve çürümeyi kolaylaştırır. Yağmurlama sulama ve yağış ile toprağın sıçrayarak meyvelere zarar vermemesi için sıralar arasına ve bitkilerin altına değişik malç malzemesi serilebilir.

Sulama dikim sistemlerine göre değişik metodlarla yapılabilir. Bunlar karık, yağmurlama ve damla sulama yöntemleridir. Karık sulamada, karıklara verilecek su taşarak sedde üzerindeki bitkilerle temas etmemelidir. Plastik örtülerle kaplanmış çileklerle karık sulama başarı ile uygulanabilir. Düz arazilerde ve ocakvari dikilmiş çileklerde ise damla sulama daha uygundur. Ayrıca çiçeklenme zamanı dikkate alınarak yağmurlama sulama metodu da uygulanabilir. Dikimi tamamlanan çileklere can suyu verilerek köklenmeleri sağlanır ve metodu seçildikten sonra gerektiğinde sulama yapılır. Kışı bu şekilde geçiren bitkiler ilkbahar ve yaz aylarında sulanır. Bu nedenle karık sulamada ilkbaharda yağış olmadığı durumlarda haftada bir sulama yapılmalıdır. Damla sulama günlük buharlaşmaya bağlı olarak düşük debi ve su miktarlarında günlük sulama yapılabileceği gibi 3-4 günde bir de sulama yapılır. Hasat bittikten sonra belirtilen sulama aralığı genişletilmelidir.

Hasat ve Muhafaza: Çilekler en uygun olum zamanında toplanmalıdır. Tamamen kırmızı renk alan çilek olgunlaşmış demektir. Çilek fazla olgunlaştığı takdirde pazar değeri fazla olmamakta, nakliyatı da zor olmaktadır. Genellikle çilekler sofralık olarak kullanılacak ise her iki günde bir toplanmalıdır. En uygun toplama zamanı sabahın erken saatleridir. Toplanan çilekler hemen gölge bir yere taşınmalıdır. Maksimum sürede muhafaza edebilmek için sıcaklık mutlak suretle +40C nin altında tutulmalıdır.